Üksiknumbri hind 5 senti

Rahwa Sõna

Toimetus ja talitus: Tallinnas, W. Pärnu mnt. 31.
Kirjade aadress: „Rahwa Sõna", Tallinn, post'ast 367.
Kaastööd arwatakse tasuliseks, kui tasunõudmine käsikirjal märgitud. Kaswitamata käsikirjad hoitakse alal autori soowil.

Ilmub 6 korda nädalas.

Tellimise hind: 1 kuu Kr. 1.25, 2 kuud Kr. 2.50, 3 kuud Kr. 3.50, 6 kuud Kr. 6.75, 12 kuud Kr. 13.—. Wäljamaale Kr. 3.75 kuus.
„Rahwa Sõna" tellimisi wõtawad wastu kõik wabariigi postiasutused ja oma tellimiste wastuwõtjad. Aadressi muutmine 20 senti.

Telefonid: toimetus 457-78, 457-77; talitus 457-77; trükikoda 459-40.
Kuulutuste hinnad: Kuulutuste küljel ühel weerul 5 senti millimeeter, sehe eesosas 10 senti m.-m., teksti osas 12 senti m.-m., teksti kirjaga 15 s. m.-m. Tööliso organisatsioonide ja töötsimise kuulutused poole hinnaga.
Kuulutusi wõetakse wastu äripäewal kella 1-ni.

Nr. 59 (1799) Tallinnas, teisipäewal, 14. märtsil 1933. a. VII aastakäik

Karl Marxi 50. surmapäewal.

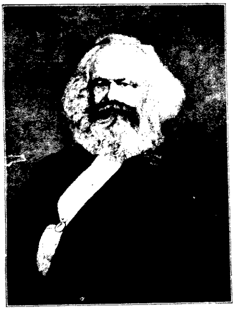

Praeguse tööliseliikumise, klassiwõitluse rajatud sotsialismi, aluseks on Karl Marxi õpetus ja tema elutöö. Täna kogu maailma töölisklass mälestab selle suurmehe 50. surmapäewa, teades, et praegu Marxi õpetus on elawam kui kunagi, juhtimas töölisklassi ja inimkonda oma lähedalseiswate sihtide poole.

Karl Marx sündis 5. mail 1818 Saksamaal, adwokaadi perekonnas. Pärast gümnaasiumi lõpetamist koduülinnas õppis esiteks Bonnis, siis Berliinis õigeusu teadust ja filosoofiat, ülikooli lõpetamise järele mõned kuud ajalehe toimetajaks, siis wabakirjanikuna Pariisis. Juba ülikooliõpingute aegu filosoofia oli mõjustanud teda mõtlemise rewolutsioonile, kokkupuuted Pariisis kujunewa tööliseliikumisega wiisid ta ikka enam weendele, et inimühiskonna järgmine järk on töölisklassi rajada. Waroti Pariisist rewolutsiooniliste püüete pärast wälja saadetud, Marx liitus Brüsselisse elama asudes Kommunistliku Liidu nimelise rahwuswahelise propagandaorganisatsiooniga, mille kongress 1847. aasta nowembris tegi talle ja Friedrich Engelsile ülesandeks koostada Liidu programmi. See tekkis järgmise aasta weebruaris Kommunistliku manifesti nime all, kus Marx ja Engels koos awaldawad tõige tähtsamana osana ühiskonna kui klassiwõitluste paratamatu ala pildi, ühes wäljawaatega, et kapitalism ise tekitab töölisi, kes omakorda häwitawad kapitalistliku korra.

Kohe selle järele Marx wõtab elawalt osa Saksa rewolutsioonilisest liikumisest, et selle ebaõnnestumise järele minna jäädawalt Londonisse maapakku.

Pikaaegne teadusmehe töö ühiskondlike küsimuste kallal ei suuda teda küll elatada, waid elatamise wõimaldab talle sõber Engels, kes samuti on Inglismaal, kuid oma isa ärisakonnas ametis. Ilona suure wahepaja järele aga Marx aitab kutsuda ellu wõimsa rahwuswahelise töölisorganisatsiooni, Rahwuswahelise Töölisliidu (1. Internatsionaal), mis on esimeseks tegeliku jõu koondajaks rahwuswahelise töölisklassi seas (1864). Õige küll, Internatsionaal sureb kaheksa-aastase töö järele, kuid ta on jätnud juba palju kogemusi, nii et pärastpoole uue Internatsionaali asutamine ei olnud nii raske.

Marxi peatööks Londoni aastail on „Kapitali" nimeline kolmeandeline suurteos, mis kirjeldab kapitalistliku majanduse arenguseadusi. Ainult selle esimese köite Marx suutis toimetada trükki (1867), teised kaks köidet aga on lõplikult redigeeritud Friedrich Engelsi poolt pärast Marxi surma. See töö on töölisklassile wõimsaks teenäitajaks wõitluses kapitalismi wastu. Hulk wäiksemaid töid majandusteaduslikku, filosoofilise ja ajaloolise sihuga, sinna juurde arwatud weel Friedrich Engelsi tööd, moodustawad kokku õpetuse, mida nimetame marksismiks.

Kui Marx 14. märtsil 1883 suri Londonis, tema mõte ei olnud saanud kaugeltki weel laia ulatusi. Aga juba wähesed aastaid pärast Marxi surma see õpetus lewis wõimsamalt kui oli arwatud ette, ja leidis tee töölishulkadesse.

Hitleri manööwrid Preisimaal.

Kombineeris end ka kogukonnawalimistel wõidule.

Haakristlased tapsid sotsialistliku linnanõuniku.

Berliin, 13. märtsil. Preisimaal peeti eile kogukonnawalimisi. Osawõtt walimistest oli umbes 80 protsenti. Nagu 5. märtsi riigipäewawalimistel, nii ka eilsetel Preisi kogukonnawalimistel walitsuserakonnad on tulnud wõitjaiks. Wolffi büroo arwestuse järgi kommunistide häälte arw on tagasi läinud kuni 50 protsenti, sotsiaaldemokraatide oma kuni 30 protsenti. Paljudes linnades walitsuserakonnad — rahwussotsialistid ja must-walge-punane wõitlusfront — on saanud absoluutse enamuse.

Sensatsiooniks on, et Berliini linnaparlamendis, mis seni oli punane, walitsuserakonnad saawad absoluutse enamuse, nimelt 113 kohta 225 kohast. Rahwussotsialistid saawad 86 kohta ja must-walge-punane wõitlusfront 27 kohta, nii siis kokku 113 kohta, mis on üks rohkem kui pool linnawolikogu kohtade üldarwust. Sotsiaaldemokraadid saawad Berliini linnaparlamendis 49 kohta senise 64 asemel, kommunistid 44 kohta senise 56 asemel. Katoliitlik tsentrum saab 11 kohta senise 8 koha asemel.

Walimised möödusid üldiselt rahulikult. Oli ainult üksikuid waiksemaid kokkupõrkeid. Felgelebenis Magdeburgi lähedal eile õhtul haawati surmawalt üht sotsiaaldemokraatlikku linnanõunikku. Laskjad, tõenäoliselt rahwussotsialistid, kadusid pimedusse.

Riigikogu koosolekut

teisipäewal ei peeta. Järgmine koosolek on reedel kell 5 p. l. Päewakord määratakse kindlaks neljapäewal riigikogu juhatuse koosolekul.

Saksamaa tühistab kaubalepingud Balti riikidega?

Riia, 13. märtsil. „Segodnja" teatab Kaunasest, et seal saadud teadete järgi Saksamaa kawatseb lähemal ajal üles öelda kaubalepingud Balti riikidega. Sel puhul Saksamaa andwat teada, et ta on walmis sõlmima uusi lepinguid teistsugusel alusel.

35 surmaotsust N.-Wenes.

Moskwa, 12. märtsil. GPU kolleegium teatab, et kontrrewolutsioonilise sabotaashi pärast on surma mõistetud ja hukatud 35 kodanluse esindajat. 22 kaebealust on mõistetud 10 aastaks, 18 kaebealust 8 aastaks wangi.

Surmamõistmine ja hukkamine on sündinud laupäewal.

Los-Angelesis surnuid 139, haawatuid 4000—5000.

Los Angeles, 12. märtsil. Ametlikult maawärisemise surmaohwrite arw hinnatakse 139 peale. Haawatuid arwatakse olewat 4000—5000. Seni on registreeritud 23 tõuget.

Südapäewane riisumine Tartus.

Riisuja tabati tagaajamisel.

Laupäewa õhtupoolel riisuti Tartus Oa tänawal töömoorimehel Peeter Weidenbaumil rahakott 36 kr. rahaga. Riisujaks osutus 29 a. Karl Sawo, kes tabati Laial tänawal.

Sawo oli tulnud Oa tänawal Weidenbaumile wastu ja küsinud paberossi orfa tuld. See annudki, kuid tuulise ilma tõttu olnud raske paberossi süüdata. Mehed läinud siis kuiagile koridori paberossi süütama ja seal riisuski Sawo rahataasku, püüdes põgeneda. Algas tagaajamine ja Sawo tabati Laial tänawal.

Kinoteater „Kungla" V. Pärnu m. 31

Suurepärane kahekordne eeskava.

„Raha ei tee õnnelikuks"

Muusikaalne farss 12 jaos. Berliini Metropol-teatri bariton MISCHA SPOLJANSKY, algup. muusika, kuulus laulja MIHAIL BOHNEN laulab „Heimweh", „Du schimmernde Welt", „Ich hab' für die Liebe das grösste Sympathie". Kaastegevad OLGA TSCHEHHOVA, ARTUR ROBERTS ja J. FALKENSTEIN.

„Surma viirastus"

Draama 8 jaos kuulsa Zane Grey romaani järele. Peaosas: GEORGE O'BRIEN.

Algus kell 5, pühap. kell 1.

Kinoteater „DIANA", Kopli tän. nr. 2.

9. skp. alates väljapaistev kahekordne eeskava

Teenistus on teenistus

Haruldane lõbus helifarss 10 jaos. Täis armastust, kirge ja võluvat muusikat. Peaosades: LUCIE ENGLISCH, FRITZ SCHULTZ ja RALPH ARTUR ROBERTS.

Kinokunsti ime. Neegrite helifilm. Haruldus filmiilmas.

„Neegri hing"

Neegri laulud, muusika ja tantsud.

KINO „ARS" Paldiski m. 19

Täna kaks haaravat filmi!

I

Väljapaistvam saksa suurfilm: „VÕITJA"

Peaosades kõikide lem.: HANS ALBERS ja KÄTHE v. NAGY.

II

Naine või sõbranna?

Moodsa abielu tragöödia. Peaosades: CORINNE GRIFFITH ja EDMUND LOVE.

Kino ja miniatüürteater „OLYMPIA" Merep. 10. Tel. 465-46.

Väljapaistev kahekordne esietendus! I. FOX helifilm.

SAATANA LOTERII

(Õnnejumala mängukannid)

Haarav draama inimestest, kes saatuse tujukuse tõttu rikastusid. Mõnedele oli see õnneks, mõnedele õnnetuseks.

Peaos.: ELISSA LANDI, ALEKSANDER KIRKLAND, VIKTOR MC LAGLEN, RALPH MORGAN, BARBARA WEEKS j. t.

II. Paramount helifilm.

Kui miljonid naeratuvad.

Lõbus farss 8 vaat. Peaosades: Mary Brian, Neil Hamilton j. t.

Näitelavel: Koomilised akrobaadid „2 BENO 2" Tents duo „HEROLD SISTERS" TENNO VIRONI — laule.

Algus ärip. kell 1/26, pühap. kell 1/22.

KARL MARX INIMESENA.

„Rahwa Sõnale“ kirjutanud prof. P. Treiberg.

Suur ülesanne, mille eest wõitlemisele pühendas oma elu pool sajandit tagasi lahkunud nüüdisaja tööliste liikumise autoriteetne teerajaja Karl Marx, waldas sellisel määral ta mõtted ja meeled, et ta kuidagi sobiwaks ei pidanud selle kõrwal oma isikliku elu awalikkuse ees esiplaanile tõsta. Marx oli oma isiklikkude siiemiste tunnete awaldamisega terwe oma eluaja äärmiselt tagasihoidlik. Ühes Fr. Engelsile Alžiirist aasta enne oma surma kirjutatud kirjas lausub ta muuseas: „Sa tead ju, et wähe on inimesi, kes wihkaksid demonstratiiwset pantost rohkem kui mina.“ Seetõttu tunneme Marxi iseeliu ja ta isikust wõrdlemisi wähe, igatahes palju wähem kui ta õpetust ja ta awalikku tegewust.

Harilikult iseloomustatakse Marxi kui sünget fanaatikut, kui äärmiselt sallimatut ja wõimuahnet sektanti, kes nõudnud oma poolehoidjailt pimedat kuulekust ja alistumist. „Midagi wõimukat, wankumatut ja piiritult iseteadwat, kuid samal ajal murgelist, karedat ja terawat awaldus tema kõlbla kuju igas jooneś“ (Tugan Baranowski). Marx olewat oma riigis olnud mitte konstitutsiooniliseks monarhiaks, waid piiramatuks ainuwalitsejaks ja tema waimlik juhtimine olewat kujunenud rangeks diktatuuriks. „Tema ideed muutusid türannideks mitte ainult temale endale, waid ka teistele. Nii ei wõinud Marx olla muud kui autoritaarne“ (Brupbacher).

Iga õilsa entusiasmi puhangud olewat olnud Marxile täiesti wõõrad, armastust inimeste wastu ei wõidawat temas märgata: wiha rõhujate wastu asendanud tema hinges armastuse rõhutute ja koormatute wastu. Osutades mingit waimset pimedust inimhinge õilsamate liigutuste kohta omanud Marx „peene nina“ selle kohta, mis inimestes on halba, kurja ja tigedat (Sombart). Üldse olewat raske leida mõnda teist wäljapaistwat waimu inimkonna ajaloos, kellele oleks kõik idealistlikud püüded niiwõrra wõõrad kui Marxile.

Et Marx kardetud rewolutsionäärina oli (nagu Engels tema hauakõnes õieti tähendas) oma aja kõige enam wihatud ja laimatud mees, selle üle ei tule eriliselt imestada. Oma „Kapitali“ eessõnas mainib Marx, et kapitalistliku ühiskonna kriitika kutsub wälja „inimrinna ägedaimad, wäiklaseimad ja madalaimad kired — erahuwi furiad: „nüüdisajal on isegi ateism kerge kuritegu wõrreldes traditsiooniliste omandisuhete kriitikaga“. Kuid weel praegugi, mil kodanline maailm on sotsialistliku liikumisega kui mingi paratamatu pahega juba teatawal määral ära harjunud ja mil Marxi isikust walgustawat ainest tuntakse wõrratult paremini kui eelmisil aastakümneil, korratakse wana inertsi tõttu sageli endisi eksliste ja ühekülgseid wäiteid Marxi kui inimese kohta. Näit. esitab neid O. Rühle omas 1928 ilmunud Marxi biograafias agaralt edasi, iseloomustades suurt sotsialistlikku mõtlejat kui ainewahetuse puudulikkuse tõttu haiget ja piinarikka alawäärsustunde all kannatawat, wäljakannatamatuseni au- ja wõimuahnet isikut.

Tõeliselt on sellised iseloomustused osalt tunduwal määral liialdatud, osalt ilma mingi asjaliku aluseta. Marxis on meil tegu haruldaselt terwiklikk, otse monoliitse suurmehega, rikkalikkude andide ja wõimetega warustatud täisisikuga, kes õigusega wõis tarwitada enda kohta roomlaste sõna: midagi inimlikku pole mulle wõõras. Kõigepealt oli Marx wõimsa tahtega wõitleja-natuur, koleeriline temperament, kes kirglikult ihkas oma rusikamärgid elule lüüa. Tema iseloomu loowad jõud olid kestwalt juhitud oma isikust minust wäljapoole, objektiiwsele maailmale, mida ta püüdis tunnetada, wallutada ja ümber luua. Für die Welt arbeiten (maailmale töötada) on tema lemmikmoto: „filosoofid on ainult mitmet wiisi maailma tõlgendanud, kuid ülesanne seisab selles, et maailma muuta,“ ütleb ta ühes nooren töös. Oma doktoridissertatsiooni sissejuhatuses iseloomustab Marx Zeusile wastu hakanud Prometheust kui filosoofilise kalendri õilsaimat pühakut ja märtrit. Engelsi õige tähenduse järgi oli Marx kõigepealt rewolutsionäär: „wõitlus oli tema loomulik element: wähesed inimesed on wõidelnud nii suure kirglikkusega, wisadusega ja eduga.“

Kuid see rewolutsionäär oli samal ajal õnnestatud teadusmehe wõimetega, mis teeksid au kõige pedantsemale Saksa professorile. Juba üliõpilasena osutas Marx erakordset teadmishimu, tegeles ühtaegu õigusteaduse ja filosoofia, ajaloo ja kirjandusega ja andudes korraga mitmesugustele teaduslikele kawatsustele. Teadusmehe kalduwusi osutas Marx ka oma lühiajalise ajakirjaniku karjääri jooksul: ta juhtkirjad kaswasid tõsisteks traktaatideks ja praktilise elu konkreetsed küsimused paisusid tema sule all üldteoreetilisteks maailmawaatelisteks probleemideks.

Ajalehemehe kergekäelisus ja pinnapealne kõikteadmine jäid talle wõõraks. Oma töö „Zur Kritik der politischen Ökonomie“ eessõnas räägib Marx, et tal 1842—1843 „Rheinische Zeitung'it“ toimetades tulnud esmakordselt kokku puutuda Prantsuse sotsialismi ideoloogiga, ta tunnustanud seejuures awameelselt, et ta senised õpingud ei lubawat tal teha mingit iseseiswat otsust Prantsuse suundade kohta. Kui tal warsti selle järel awanes wõimalus awaliku elu näitelawalt tagasi tõmbuda töötamistuppa, siis andus ta suure innuga oma hariduses esinewa lünga täiendamisele. A. Ruge räägib Marxi wiibimisest Pariisis 1844: „ta loeb wäga palju ja töötab erakordse intensiiwsusega; ikka uuesti sukeldub ta lõpmatusse raamatutemerde.“

Samasugust teaduslikku ausust ja wastutustunnet näeme ka Marxi hilisemas uurimistegewuses Londonis, kus tal 1848. a. rewolutsioonilise liikumise nurjumise järel maapao pealesunnitud tegewusetuses jälle awanes soodus wõimalus ainult teadusele. Ta wäimees Paul Lafargue on waimustatud sõnul iseloomustanud seda täpsust, põhjalikkust ja usinust, mis Marx osutas oma peatöö „Kapitali“ koostamisel pikkade aastate jooksul: „Marxi aju sarnles sõjalaewale, mis alatiseks seisab tules aurn all, walmis igal hetkel alustama liikumist mõnele mõttemerele.“ Marxi määratu laia ja sügawat erudiitsiooni kõigi ühiskonna- ja teistegi teaduste aladel on imetlenud kõik, kel on wõimalust olnud temaga lähemalt kokku puutuda. Selles suhtes ei wõinud Marxile tunnustust keelda isegi tema ägedaim wastane — Bakunin, kes kord alustas „Kapitali“ tõlkimist wene keelde, kuid warsti sellest tüdinenult loobus.

Terwe oma eluea õppis Marx, kes wabalt kirjutas peale saksa keele ka prantsuse ja inglise keeles, wõõraid keeli, pidades neid ülitähtsaks relwaks eluwõitluses. Iga uue juurdeõpitud keelega sümenes ta üha uutesse raamatutesalwedesse, ei laiendada ja süwendada oma teadmisi. Juba 50-aastasena õppis ta isegi wene keele niiwõrra kätte, et ta wabalt wõis lugeda Puškinit ja Gogolit.

Kuid samal ajal oli Marx sügawasti weendunud selles, et teadus ei tohi jääda iseloks isiklikuks naudinguks, waid peab seisma arenewa elu teenistuses. Teaduses nägi Marx elu edasiwiiwat rewolutsioonilist jõudu, mida tuleb rakendada inimkonna positiiwsete eesmärkide taotlemisel. Eriti püüdis Marx majandusteadusele, mis klassilise kooli kätes oli muutunud (Carlyle'i sõnade järgi) süngeks, pessimismisüsteemi andawaks doktriiniks, sisendada uut waimu, uut otse rewolutsioonilist sisu. Raske on otsustada, mida Marx on suuremal määral rewolutsioneerinud — kas ainult teadust wõi elu!

Wiisas waimses töös oli Marx loonud terwiklikku ühiskonnateadusliku süsteemi, mis oli täielises kooskõlas tema rewolutsioonilise temperamendiga. Ta tõestas, et ühiskondlik areng läheb sotsialistlikele põhimõtteile ja soodsas suunas ja wiib proletariaadi majanduslikule ja waimsele wabanemisele. Raudse järjekindlusega wõitles ta lakkamatult nende ülewate eesmärkide eest, ilma et ta neile üksi kord kas sõnaga wõi teoga oleks truudust murdnud. „Ta oli oma asjale niiwõrra truu kui seda inimene üldse suudab olla“ (Wilhelmuht).

Isegi raskeimate saatuselöökide all ei heitnud Marx meelt; iga üleelatud kannatuse mõjul ta wiil endaselt aina kaswas, ta rewolutsiooniline energia uuenes ja tugewnes. 1848. a. rewolutsioon, millele Marx oli pannud suurl lootusi, jooksis liiwa; tal tuli kodumaalt kaugel isoleerituna sülla kibedat maapao leiba, elada alalises rahahädas ja wiletsuses; ta teaduslikku loomistööd geniaalseid saamatusi ignoreeris kaasaegne maailm kaua aja jooksul üksmeelse järjekindlusega; mitmed ta mõttekaaslased lõid wankuma, kaotasid usu asjasse ja siirdusid wastaste leeri, — kuid Marx püsis kui kaljn murdumatult iseteadwana ja kindlana, kaitsi kui suurimagi elu hetkeil, ja seadis enda trotslikult oma ajale wastu. „Põhjendamatud awaliku arwamuse eelarwamiste wastu, millele ma kunagi pole teinud möönduši, maksab nii enne kui ka nüüd suure firenzelase [Dante] tembsõna: Segui il tuo corso, e lascia dir le genti [mine oma rada edasi ja las rahwas räägib, mis tahab]“ („Kapitali“ 1. osa eessõnast).

Oma põhimõtteis oli Marx siiemiselt õiglane ja aus, wihkas igasugu teeseldemist ja fraasitamist ega suutnud kanda kunagi maski. „Minu suur laps“, kutsus ta naine teda, arwestades ta iseloomu wahetut siirust. Samuti oli Marx odawa populaarsuse wastane ega tikkunud kunagi oma isikuga ilmaaegselt esiplaanile. Kui wõimalik, jäi ta meelsasti kulisside taha ja laskis teisi enda eest teotseda (näit. I Internatsionaali kongressidel). Kuigi iseloomult kirglik ja äge, osutas Marx inimestega käitumises teatawaid diplomaatilisi wõimeid. Ta püüdis mõju awaldada esijoones oma raudse loogika ja rabawate argumentidega ja suhtus rahulikult asjalikesse wastuwäiteisse.

Et Marx wõitluses wastastega oli sageli erakordselt teraw ja kare, et ta oma lähemaid kaaswõitlejaid koolmeisterlikult wahjuse ja karmusega, seda tõsiasja ei saa teadagi salata. Kuid see sündis wõitluse ägeduses ja mingi afekti mõjul; ta tuleb seejuures arwestada, et teiselt poolt kõigis oma rewolutsioonilise minewiku kaudu arwestada Londoni mürgist ja intriigiderohket emigrantide-õhkkonda, mis pikapeale mõjus rikkuwalt igale õilsaimalegi iseloomule. Edasi ei wõi unustada, et Marxi eraldab utopistlikest sotsialistidest just tema uus taktikaline suund. Utopistid olid loonud sotsialistlikku ühiskonda rajada südamele, tundeile apelleerimise kaudu, kuid nende propaganda oli äratanud õieti nõrka wastukaja. Marx oli jerwastu õigusega weendunud, et armastuse religiooni abil ei saawutata ühiskondlikus elus kuigi palju: ainult teadlik arusaamine oma õigeist huwest, wõimalikult laiade töötawate masside koondumine ühise lipu alla ja sihikindel wõitlus ühise eesmärgi eest, ainult see wõib wiia wõidule. Nii ei saanud armastuse põhimõtteil ja üldse tunde-elemendil Marxi süsteemis olla sellist aukohta kui utopistide juures.

Kõigist sellest ei saa kuidagi teha järeldust Marxi iseloomu erakordse sünguse ja karmuse kohta. Wastupidi kui meil on teateid Marxi koduse elu ja tema seltskondliku suhtlemise kohta, tunnistawad need kõik sellise oletuse wastu. Marx oli südamlik abikaas ja hea lapsiarmastaw isa, kellega ta lapsed olid kõige paremas sõpruses, ilma et ükski pärast elus kestwalt neid suhteid tumestanud. Marx oli hoolimata oma kroonilisest waesusest alati abiwalmis ainuja, kes sõpru ja mõttekaaslasi sageli toetas. Marx oli wõõrastemeelne ja lahke tuttawatega ja teretulnud peremees, kelle kodu ei tõrjunud kelle kodust ei toimunud kedagi pakul ja sõbralik. Marx oli suur lahke sõber, kes wõis tundide kaupa wiibida nende wallatus seltskonnas, saades seal uut wärskust ja uut jõudu eluwõitluseks.

Peaks wist olema selge, et sellised iseloomujooned pole kuidagi ühendatawad olewaks sünge karmusega. Wilhelm Blos, kes Marxi külastas 1878, näeb tema iseloomu peamiseks wõimsat tahtejõudu ja lapselikku rõõmsust. E. Bernstein wõib, et Marx (a. 1880) olewat rääkinud patriarhi selgunud rahuga ja et ta tumedast silmist olewat sõbralikkus wastu naeratanud. Ja meil pole mingit põhjust kahelda nende tunnistuste siirsuses.

Nii osutub Marx oma iseloomult erakordselt terwiklikuks ja harukordseks isikuks, kelle raudne wõitlustahe, rauanenata energia ja erakordne mõttejõud alati pakkuwa õilistawat ja innustawat eeskuju kõigile sotsialistliku lipu ümber koondunud jüngritele praegusegi raske wõitlusaegadel.

P. Treiberg.

MOS KITO.

Pärnu sensatsioonid.

Sa hiireauku, tallinnlane, lipsu seal kõrwad hädihigise ihu ligi ning ole wait kui sündimata wasikas: nii rahul kombel oled sa oma wärgiga maha jäänud prowintsist. Wõtame näiteks Pärnu ta suuruste ja kuulsuste kaswatusega. Missuse mehe, oo pealinna, wõid sa seada wastu Pärnu tänapäewa Sangerile — Aleksander Jürwetsonile, kes on kirjutanud kuldkirjaga oma koja uksele: Mina olen Pärnu A ja O, Alfa ja Oo, minu läbi on Pärnus kõik tehtud ja ilma minuta pole siin midagi sooritatud. Ja mida wõid sa, wäeti, heita waekausile wastukaaluks Pärnu suurlaulja kultuuri wiimastele moekarjatele? Ei midagi tõesti. Kuulawad ekstraklassi ja on ületamatud tippsaawutised, millistega Pärnu Aleksander Suur pealinna häbiks kuldab üle oma linna tänapäewa.

Wõrke wõrdluseks wõi selline lihtlabane asi, nagu seda on rahwakontserdid. Mida pakub see suhtes pealinn? Tuuniksaawamuusikalist tirilirii, pisut lihtlabast laulu — muud ei midagi. Kelle kõhtu see lihtrriline iokulaad täita suudab?

Aga waatke, millist toitwat karbonaadi Aleksander Jürwetson Pärnu rahwakontsertidel serweerib oma publikule!

Proowiks ühe wiimase kontserdi eeskawa:

Awasõna: Kannab ette Aleksander Jürwetson.

Rahwalaul: Läksin mina, läksin mina läbi küla tänawa. Kannab ette pealinnast ekstra wälja tellitud bättide koor. Dirigeerib Aleksander Jürwetson.

Duett poliitilistel motiiwidel: Kürie-hurraeleison. Kannab ette Aleksander Jürwetson sonipillil ja mokamoonikal.

Balett: Mina raja ja hilisukesi astsin. Kannab ette Riiast lennukil saabunud öölibliksate trupp, kes oma asjale häbi ei tee. Saadab mollpillil Aleksander Jürwetson.

Mõõga neelamine ja tulesöömine. Kannab ette San-Martino-di-Kastrozza pisike pojapoeg. Assisteerib Aleksander Jürwetson.

Pantomiim: Kapitalisti kannatused õpipoiste kurnamise all. Kannab ette Kultuuri tegelaskond. Nimiosas esineb Aleksander Jürwetson.

Marss: Mingem nüüd, mingem nüüd, mingem alla kirjutama nüüd. Kannab ette kaikameeste kamp Eduard Oja juhtimisel. Solistina esineb sonipillil Aleksander Jürwetson.

Linnawalitsus eelarwe läbiwaatamis: Improwisatsioon märtsis. Kuumaemanda osas solistina linnapea Oskar Kask. Ülemarõtina astub üles Aleksander Jürwetson.

Lõppsõna. Kannab ette Aleksander Jürwetson.

Milline kunstiline tüsedus, wõrratu elutihedus ja wõluw mitmekesidus õhkub sellest kontserdikawast! Aga lubage, see kõik pole weel midagi wõrreldes selle sensatsiooniga, millise sooritas Aleksander Jürwetson ühel warasemal rahwakontserdil. Selle terwe kawa täitis seltskonnategelaste austamise protsedur. Nädal aega enne rahwakontserti kleebiti kõik linna kuulutustetulbad, telefonipostid, majaseinad ja aiaplangud täis hiiglaplakateid, millistes Aleksander Jürwetson tulistes sõnades kutsus üles isiennast ja kõiki kodanikke, kellel tema kõrwal kas on iseenda teada teeneid Pärnu linna ja isamaa ees, endid registreerima Kultuuris ja ilmuma iseenda ülistamiseks mainitud rahwakontserdile täpselt kell 12 pühapäewal.

Meskutsel on hiiglamenu: kõik endise töökalonna tuusad tormasid registreerimisele ja iseenda austamisele. Rahwast wajus murdu kokku waatama seda kontserdikommetit.

Esimese solistina esines wokaalosas loomulikult asja algataja Aleksander Jürwetson ise, kes 2 tundi järgimööda laulis ülemlaulu iseendale ja muusikalise osa täitis oma nutuga, mis järgnes ta liigutawale laulule. Jürwetsonile järgnes Eduard Oja, siis Oskar Kask, siis koolidirektor Kööstel, siis „Waba Maa“ Fatti, siis saunadirektor Mardikas, siis rahukohtunik Kurg, siis erandwolikaat Wiitack, siis wannutatud adwokaat Willmann, siis lõpmata rodu wäiksemaid wendi, — kõik maestro mustri järgi: enne pikk kiidulaul iseendale, seejärgi pisarane nutumuusika. See ainulaadne kontsert tõusis oma harmoonilisele haripunkte hetkel, mil kõik solistid ühises üldliigutuses tõstsid koori oma nutuhääli ja hulusid enam kui paaristümnes toonis korraga. Publik akompaneeris waikse weeloksmisega taskurättidesse.

See põrutaw rahwakontsert kirjutatakse kuldtähtedega Pärnu ja kogu ilma muusikaajaloku helikunsti ületamatu tippsaawutusena.

No ütle nüüd ise, pealinlane, mis on sul kõnnil seada wastu Pärnu suurlaulja saawutustele kas wõi ainult rahwakontsertide wallal? Ei midagi tõesti. Ei ole sa wäärt pääsema Pärnu kingapaelu üheski munski suhtes.

Lihtsalt poe hiireauku, lipsu kõrwad ligi hädihigist ihu ja ole wait kui surnud wopsitas.

Hoiatus töölisesperantistidele.

Järjekordne kommunistide prowokatsioon. Töölisesperantiste wõimude ja fashistide kätte toimetamas.

Wiimaseil aastail on tööliste seas iseäranis lewinenud esperanto harrastamine. Töölised on aru saanud, et see kergesti omandataw keel on kaaslik rahwusmaheliseks läbikäimiseks ja mitmesuguste maade tööliste üksteisele lähendamiseks. Peaaegu kõikides maades tekkisid tugewad töölisesperantistide ühingud ja üleriiklised liidud. Eriti wõimsalt lewines esperanto Austria, Rootsi ja Saksamaa tööliste seas.

Kuid nagu teistes tööliseorganisatsioones, nii ka esperantistide hulgas hakkasid tegutsema lõhkujad kommunistide näol, kes kõige jõuga katsusid töölisesperantistidele peale suruda kominterni programmi. Eriti tugewaks läks pealetung 1928. a. alates, kusjuures kommunistid taobrite wiisi roppu sõimu kaela walasid kõigile nendele, kes nõus ei olnud kommunistlikku sõidumeette purjetama. Too ropp sõim ainult kuiwestas töölisesperantiste ja pealetung lõppes enamiku tugewa wõiduga 1930. a., kusjuures wälja sõudaks Prantsuse Berliini (mitte Saksamaa), Belgia ja Hollandi kommuniste ja loomulikult muidugi Nõukogude Liidu esperantistide liit (käsu järgi muidugi) üldisest töölisesperantistide liikumisest lahkusid. Kommunistid asutasid oma eribäälekandja „Internaciisto“, kus jätkasid oma sõimuwalingut ja töölisesperantistide ja ühingute meelitamist oma sõidumeette. Enamikel olid aga „Internaciisto“ sihid wäga hästi teada ja tema sõimuwalingud sellepärast mingisugust mõju ei awaldanud.

1932. a. sügisel asutati Berliinis kommunistide poolt eriline rahwusaheline organisatsioon „Ipe“ (Proletaarsete esperantistide internatsionaal), mis loomulikult pidi siis tegutsema ka kommunistide juhtnööride järel. Seejuures on aga huwitaw tähele panna, et „Internaciisto“ salgas seda asjaolu ja walas terwed lawiinid sõimu kõigi nende kaela, kes ainult julgesid nimetada, et „Ipe“ on kommunistide algatus. „Ipe“ pidi olema ainult ehtne ja puhas proletaarne organisatsioon.

Nüüd aga just enne Hitleri wõimulepääsmist oli Lääne-Euroopas suurel määral laiali saadetud Nõukogude Wene esperantistide liidu keskkomitee bülletään nr. 11/12 (nagu harilikult, suure hilinemisega ja nagu saatuse kiuste, just Hitleri kuhu), kus loeme sõnasõnalt järgmist: „Ipe tähendab otsustawat pööret töölisesperantistide liikumises kominterni lipu all. SEU (üleliiduline esperantistide liit) on Ipe's juhtiw organisatsioon.“

Mis see siis nüüd tähendab? Sisemaale „Internaciisto“ wandus maapõhja kõiki neid, kes ainult julgesid nimetada, et Ipe on kommunistlik. Nüüd aga Nõukogude Wene esperantistide liidu keskkomitee häälekandja tunnustab awalikult, et Ipe purjetab Kominterni lipu all.

Ei ole praegu mõtet analüüseerima hakata selle tunnustuse teoreetilist külge, teeme waid praktilised järeldused. Nõukogude Wene esperantistide liidu keskkomitee bürokraatidel oli muidugi waja näidata oma leiwaisadele oma järjekordseid teeneid isiklikule kaardile ülesmärkimiseks. Nende maade töölisesperantistide ühingutele aga, kes juhuslikult ühinesid Ipe'ga ja kus praegu walitseb fashistlik terror wõi kus kommunistlikud parteid keelatud on, on too tunnustus otsekohene karuteene. Sest ta äsitab wõimud otsekohe osa töölisesperantistide kallale. Too kurikuulus bülletään wõib olla aluseks ja dokumendiks nii mitmegi protsessi lawastamisel.

Olgu ülalkirjutatu ühtlasi hoiatuseks töölistele ja töölisesperantistidele!

Mälestati Karl Marxi.

Aktus Tööliste teatris tema 50-surmapäewa puhul.

Pühapäewal ESTP Tallinna komitee oli korraldanud Tööliste teatris kauni mälestusaktuse Karl Marxile tema 50. a. surmapäewa puhul. Täie saali ees L. Metslang awas aktuse, rõhutades Marxi elutöö suurt wäärtust ja tunnes Engelsi sõnad leinast, mis walitses selle mehe kaotuse puhul Siberi wäetoewanduseft alates kõigis Euroopa ja Ameerika mais Kalifornianı. M. Martna andis põhjalikuma hinnangu Marxi teostest, eriti ka „Kommunistlikust manifestist", lõpetades nende hindamisega, kes hiljuti tõmbasid haakristilipu Marxi sünnimajale Trieris, ja näidates Marxi õpetuse elujõulikkust teenäitamisel töölisklassile. R. Andresen puudutas dialektilist marksismis tööklassi siemiste nõrkuste wõitmiseks kui ka nende nõrkuste ületamiste ennustamiseks. Konkreetne wastane loob töölisklassile tugewama ühtluse, suur hädaoht on walaliseks jõukogumise järgnis! Tallinna Noorsotsialistlikku ühingu kõnekoor kandis ette uue kõnekoori, mis nii selt kui wormilt oli pühendatud Marxile. Kreeka draama laadiliselt oli antud tema ülikule rühmadele töölisliikumises, ja siingi Marxi tähe alla toimub ühinemine ühise wõitluse tagasilöömiseks.

Haiguse tõttu ei olnud ilmunud kõnelema A. Rei ega G. Sundström.

Lauljate parlament oli koos.

Laulupidude „pjatiletka" kiideti heaks.

Põhikirja ei muudeta. — Nõutakse Berni konwentsiooniſt loobumist.

Pühapäewal pidas oma korralise koosoleku Lauljate liidu wolikogu, millest wõttis osa 72 esindajat.

Wolikogu koosoleku juhatajaks waliti ministriabi ins. K. Jürgenson. Kolmeliikmelise mandaatkomisjoni walimise järgi ajus lauljate parlament päewakorra juure.

Nagu selgub aruandest läinud aastal Lauljate liit on tegutsenud edukalt. Tegewuse raskuspunkt kaldus eelseiswa juubelilaulupeo ettewalmistustöödele, üle maa korraldati 49 eelproowi; seda tööd jätkatakse praegu täies hoos. Kadriorus on laiendatud tubliisti laulwälja, tasandati maapinda, rajati kõnniteid ja istutati puid. Helikunsti sihtkapitaliga lepiti kokku, et Lauljate liit wõtab endale sihtkapitali kirjastusfondi kirjastamisel ilmuwate heliloode pealaa ja lewitamise. Ühtlasi jätkati „Muusikalehe" wäljaandmist ja selles wõeti ette mõningaid muutusi, mis ajakirja peaks tegema wastuwõetawaks laiematele lauljate ringkondadele. 1932. aasta kulude ja tulude aruanne tasakaalnetub 27 tuhande kroonile.

Aruande juures wolinike poolt esitati mõningaid küsimusi juhatusele. Tehti pisut juttu jällegi „Muusikalehe" sunnast. Arwustati M. Saare heliloomingut, mille juures laati paista nagu ei oleks tema „Ilo rütterile" wäärinud 1932 aasta parima koorilaulu nimetust. Peale seda, kui tehti teatawaks, et waliku on teinud autoriteetne ja täiesti erapooletu žürii ning wäidati teiselt poolt, et Saare laulud rahwuslikud omapäraiuse ja sügawkingelisuse tõttu on leidnud laia poolehoiu kõikjal, ka wäljamaal, kus esitakse pidada lugu kunstiküpsest ja indiwiduaalsest loomingust, tõmbusid ka arwustajad tagasi. Seejärgi wõeti aruanne ühel häälel wastu. Samuti ühemeelselt kiideti heaks ka 1933. aasta tegewuse kawa ja eelarwe, mis tasakaalustatud 17.600 kroonile. Käesolewa aasta tegewuskawa tähtsam osa on juubelilaulupeo korraldamine. Selle juure töö juure liidu organid on asunud täie innu ja energiaga.

Liikmemaks otsustati endisele jätta 15 senti ühtsliikme kohta, mis tuleb tasuda 15. juulike. Lauljate liidul on praegu ligi 10.000 üksikliiget üle maa.

Põhikirja muudatuste walmastakates täies koosseisus tagasiastunud nõukogu waliti ümber. Uus nõukogu otsustati kujundada 20-liikmeline, millest 15 walib wolikogu ja ülejäänud kooperteerimise juhatuse poolt. Nõukogusse waliti kinnisel hääletamisel: prof. J. Aawik, M. Nuutsel, E. Kuber, E. Martinson, A. Ewel, E. Aaw, R. Metslaw, A. Tamm, J. Reinthal, A. Tõnisson, W. Nerep, A. Plaubrik, A. Lowits ja E. Roienberg. Rewisjoni komisjoni liikmete arw suurendati wiiele ja sinna waliti M. Kitsnik, T. Teder, Kolso, Prügi ja Freiberg.

Laulupidude kawa eelseiswa wiie aasta peale tekitas wolinike seskel mõttewahetust selleft seisukohast, kas meid ei taba siiga sagedaste laulupidudega ülerikkus ja maakondlikus olatuses lõpuks teataw laulupidude tüdimus. Seesuguseid hääli olewat tulnud kuuldawale maakooridest, kes ei tulewat toime tööga. Awaldati arwamust, kas ei peaks jääma pikemaid wahesagi ka üldlaulupidude wahel. Siiski leidis enamus, et seesugusest tüdimusest weel wäga warajane rääkida, rahwas tahab laulda ja seda peab talle ka wõimaldama.

Tartu tegelased arwasid, et tuleks wõimaldada neile ka suuremate laulupidude korraldamist, mis ei piirduks waid ühe maakonna lauljatega. Wõiks korraldada näiteks Lõuna-Eesti laulupeo, milleks saaks wõtta osa suuremal määral rahwast kes kulude tõttu Tallinna ei saa tulla üldlaulupidudele. Mõned Tallinna mehed selles plaanis arwasid nägewat Tartu taheт saada endale aegajalt üldlaulupeo korraldamise. Seilele ei waieldud ka kategooriliselt wastu leides, et see oleks loomulik, kuid asi tuleb enne siiski weel kaaluda läbi nõukogus ja juhatuses põhjalikumalt. Selle soowiawalduse wastuwõtmise järgi kiideti heaks laulupidude „pjätiletka".

Lauljate liidu wolikogu koosoleku elawamaks kõneaineks kujunes põhikirja muutmise küsimus, millega Lauljate liidu kirjastusel ilmuwate uute laulude tasuta ettekandmine Lauljate liidu liikmetel enam wõimalik ei ole. See kawatsus, mis õieti tingitud autorikaitse ühingu nõudmisest, tekitas tugewa opositsiooni. Waieldi ägedalt laulupalade makustamise wastu iseäranis praeguisel ajal, kus koorid enamikus töötawad puudujääkidega.

Helilooja E. Aaw selgitas pikemalt üldist olukorda laululiteratuuri alal ja walgustas heliloojate seisukorda. Meil ei ole elukutselisi heliloojaid, ütles kõneleja, sest see töö ei tasu. Meie muusika arendamise ja süwendamise huwides peaks aga wõimaldatama heliloojatele ettekande tasu, nagu see on wiisiks kogu haritud maailmas. Autorikaitse ühing on püüdnud laulukoorale tulla wastu määrates ettekandetasu wõimalikult minimaalse. Uute normide kohaselt maakooridel tuleb tasuda 25 senti ja linnakooridel 50 st. ettekandest. Mitteliikmetele on need normid 50% kõrgemad.

Pikemate kõnelnete järgi põhikirja muutmise ettepanek lükati tagasi. Wõeti wastu resolutsioon millega Lauljate liit toetab Berni konwentsioonist loobumise nõuet. Otsustati nõuda, et kooride esinemine oleks waba lõbustusmaksust ja et maakooride wastuwõtmisel Lauljate liidu liikmeks küsitaks enne wastawa liidu osakonna arwamine.

Ühistegelise selgitustöö kursus Tallinnas.

Eesti ühistegelise liidu ühistegewuskooli korraldusel peetakse Tallinnas, ühistegewuskooli ruumes, 15. märtsil ühepäewane ühistegelise selgitustöö kursus. Sel kursusel käsitatakse ühistegelise selgitustöö wiise ja läbiwiimise wõimalusi ühingutes.

Samasuguseid kursusi peetakse edaspidi ka teistes tähtsamates ühingute piirkondades.

Nõmme rongid korralikult käima.

Teedeminister nõudis raudteewalitsuselt korraldada mõõduwõetawate nõudmise, mille järgi rongid Nõmme liinil, nagu mujalgi, liiguksid tapselt sõiduplaani kohaselt, kuna ajaleheds on korduwalt tähelepanu juhitud korratusele ja hilinemistele Nõmme liinil. Korratusest ja lõtwaldumisest tuleb raudteewalitsusel wiiwitamata teedeministrile teatada.

Sissemurdjad tabati ühes saagiga.

Öösl wastu esmaspäewa murti sisse Wilmsi tän. 43 elawaja Bakatsi pudu- ja widuointete äriesse ja wiidi sealt ära mitmesugust kraami umbes 200 kr. wäärtuses. Wargad tabati juhuslikult weel samal ööl, kui nad olid warastatud kraamiga teel warjupaika. Nimelt märkas politseikordnik S.-Tartu maanteel kahte kahtlast meest mingisuguste kottidega seljas. Kordnik pidas mehed kinni ja selgus, et need tulid parajasti saagiga sissemurdmise kohalt.

Tabatud osutusid Eduard Seimiks ja Rud. Kotkajeks, mõlemad juba warem tuntud wargad. Nendest oli Kotkas alles 3. märtsil wabanenud Paide wanglast, kus ta wargusie pärast istus.

Kaikamehed ironiseeriwad rahwuslust.

Hitleri puuduttamise ajab harja turri.

Elwa kesterakondlased, noorsotsialistliku ühingu asutamise kawatsusist häiritiuna ja kohutatuna, on praegu kibedasti ametis rahwusliste noorte seltsiomi asutamisega. Ühinud noored, kes aineliselt ja waimliselt taeoti olenewad majaomanikest papadest-mamadest wõi töeandjatest, lähewaati reklaamitawa rahwusluse lohe all kesterakonna rüppe. Kuid siiski wahesed.

Tähendatud liikumise aktiweerimiseks kesterakond korraldas möödunud pühapäewal Elwas noortele suurpäewa ühes konserdi-aktusega seltsimajas. Osawõtjate arw oli õige napp.

Omapärase teeli lawaeias aktuse olul kohalik kaikamees, kelle nimi ja donquanlikud elukiiid tuttawad Marneri rõwemromaanist „Woodne orjus". Nagu awalikel kuulutustel aktusekõnedena olid märgitud puhtrahwuslikumuised, see läbipõlenud tudeng-kaikamees demonstratiiwselt püüdis teostada aktuse awamist.

Kui üks kõnelejaist hiljem mainis, et hitlerlus hawitab meie rahwuslaste aiuseid, sus see karfa-siamaalane sai agedaks ja hakkas kõnelejale wahele karjuma.

Huwitawad isandad need kaikamehed: reklaami järele marurahwuslased, tegelikkuses — rahwusluse ironiseerijad.

Tööpassi seaduse eelnõu

oli reedel wabariigi walitsuses arutusel. Eelnõu otsustati anda neija ministri komisjoni, kuhu kuuluwad haridus-sotsiaal-, teede-, majandus- ja põllutööministrid.

Kalasadama maksu ei alandata.

Prangli saare kalurite seltsi palwe, tulurai prugihooajal, kalasadama maksu alandada, jäeti linnawalitsus rahuldamata. Praeguste maksude alandamisel osutuwat wõimatuks pidada sadamat korras.

Prangli kalurid peawad praegust maksu — laewilt mootorpaadilt 1 kr. ja tuuliselt 2 kr. — liiga kõrgeks, kuna sageli kalurid peawad sõitma siit rohu paadiga ehk wähese laetiga.

Wälisrewisjonid ühingutes igal aastal.

Sagedased seaduste muudatused ja uued korraldused on teinud tarwilikuks tihedama wälisrewisjoni toimetamise ühistegelikkudes ühingutes. Sellega on tahetud teha lahtisaawamaks ka juhatuste andmine ühingute tegelastele.

Nii toimetas Eesti Ühistegeline Liit, kelle liikmeteks on 1265 kooperatiiwühingut, mineiva aasta kestel wälisrewisjone 808 ühingus.

Wälisrewisjonide kõrwal on ühingutele juhatusi antud eelarwe koostamiseks, arwesedamise korraldamiseks jne. 144 ühingule, nendest 80 piimaühingule. Sellejuures on arwestamata igasugune nõuande töö kirjakutuses ja kirjateel wälisrewisjone on toimetatud ja juhatusi antud ühingute ja seltside soowil ka liitu mittekuuluwates organisatsioonides, milleks tööala on järjekindlalt laienenenud. Sellejuures on tulnud ühendasti rewisjone toimetada kohta-, küla- ja majandusorganisatsiooni alaraadel.

Wõi hind langes jälle.

Eksportbõide arwamise järele on praegu Tallinnas noteeritawa 1. sordi wõi madalam ostuhind kr. 0,72 ka.

Hind on mõeldud franko waguni ekspordisadam ja wõi eest, mis sisse tulnud 1. 10. märtsini. Tendents turul on endiselt nõrk. Eelmise noteeringu järele oli wõi kilo hinnaks teatawasti 75 senti.

Monarhistlike lippude all...

Langenud sõdurite mälestamine Wilhelmi-wärwidega. — Kõigil awalikel asutusil haakristilipud wälja.

Berliin, 12. märtsil. Saksamaal pühitseti täna rahwuslikku leinapäewa maailmasõjas langenud 2 miljoni Saksa sõduri mälestuseks. Kõigil awalikel asutustel ja paljudel eramajadel olid wäljas wanad keiserlikud lipud.

Wanad keiserlikud lipud olid täna wälja pandud president Hindenburgi käsul. Ühtlasi riigipresident awaldas dekreedi, mis määrab, et alates esmaspäewast wana must-walge-punane lipp ja rahwussotsialistide haakristilipp pannakse kõrwuti lehwima kõigil awalikel asutustel, kuni lõplikult asustatakse lipuküsimus. Nende kahe lipu lehwimine ülesesie kõrwal peab olema „Saksa kuulsa minewiku ja Saksa rahwa uuestisündimise sümbooliks". Wabariiklik must-punane-kuld lipp, mis pärast 1918. aasta rewolutsiooni wõeti keiserliku must-walge-punase lipu asemele, kaob nüüd küll jäädawalt.

Berliin, 13. märtsil. Riigipresidendi lipudekreedi põhjal Preisi siseministeeriumi komisjonar Göring tegi korralduse, et tänasest päewast kuni 15. märtsini pannakse kõigil Preisi awalikel asutustel haakristilipp lehwima wana Saksa must-walge-punase lipu kõrwale.

ESTP Pärnumaa konwerents.

Pühapäewal, 12. märtsil peeti Pärnus Töölisbodu ruumes ESTP Pärnumaa järjekordne konwerents. Osawõtt konwerentsist, osutus erakordselt elawaks. Juba konwerentsi alguks oli koos 42 saadikut, hiljem suurenes nende arw weelgi. Peale mandaatidega saadikute, paarkümmend sõnaõigusega osawõtjat. Konwerentsi juhatusse waliti O. Gustawson, M. Tannmai ja A. Juhkam, sekretariaati A. Lusik, J. Simmo ja W. Wuks.

Poliitilisest silmapilgust kõneles partei sekretär O. Gustawson, kes andis lühida ülewaate wiimase aja poliitilistest sündmustest wäljamail ja Eestis. Järgnenud läbirääkimistel wõeti elawalt sõna.

Aru andsid A. Lusik maakomitee ja M. Unt maawolikogurühma ning maawalitsuse tegewusest ja laekur E. Saar kassa seisukorrast. Kõik aruanded kiideti ühemeelselt heaks. Samuti ühemeelselt kinnitati 1933. a. eelarwe. A. Aben käsitas tegewuskawa. See kiideti heaks.

Järgnesid walimised. Waliti: maakomiteesse: A. Lusik, O. Gustawson, M. Unt, A. Aben, J. Kadak, J. Reiman, E. Saar, J. Post ja A. Murn, partei kohtusse: A. Lusik, A. Aben, O. Gustawson, M. Unt ja A. Juhkam, rewisjonikomisjoni A. Kiisk, W. Wuks ja Aksim.

Algatud küsimuste all käsitati maaküsimust.

Konwerents lõppes kell 17,45 internatsionaaliga.

Kinod filmisunduse wastu.

See oleks waid mõnele operaatorile teenistuse kindlustamine. — Waatamiswäärne kodumaa filmikroonika leiab sundusetagi linastust.

Praegu on riigikogu' komisjonis arutusel seaduseelnõu, millega tahetakse kinodele sunduslikuks teha kaius wähemalt 200 meetri kodumaal walmistatud filmi näitamine. Kinoomanikud see on selle wastu, leides, et sellega tahetakse waid mõnele filmioperaatorile tööd ja sissetulekut kindlustada ja seda jällegi kinode arwel, kes juba niigi maksudega wingalt koormatud, nii et paljud kinod selle all kokku on waritenud.

Kinod ei boikoteeri kodumaa filmi. Seni kodumaal walmistatud filmid on kõik kinodes linastust leidnud, olgugi, et nad on wäärtuselt seni halwad olnud ja kallimad maksnud, kui wälismaa head filmid.

Neid filme aga weel sunduslikuks teha, oleks juba ülekohtune — leiawad kinoomanikud. Ka ei saa kodumaa kroonika juures walimik wäljawool põrmugi waitsemaks. Walmina läheb wälja ioorfilmi eest. Kodumaa filmid ise tulewad aga kindlasti kallimad, sest nende läbikäik on wäike — wäljamaal nad niikuinii turgu ei leia. Nii peawad need filmid paarist kodumaa kinost läbikäies ennast tasuma. Wäljamaa kroonika käib läbi aga sajad kinod ja seepärast tuleb ta palju odawam.

Meie wäike kodumaa on ka selleks liiga sundmuswaene, et temast iganädal kinole nädalas 200 mtr. waatamiswäärset kroonikat leiduks. Nii tuleks paratamatult igasugust rämpsu linale lasta. Waatamiswäärne kodumaa filmikroonika aga leiaks linastust ilma sunduseta.

Tabati haawatud salakaubitseja.

Pärnumaal, Tõstamaa wallas tabati salapiiritusewedaja Roman Hitter, kes hiljuti piirwalwurite tule all põgenes. Hitter on paremast jalast kergemini haawata saanud. Seni ennetus tal end redus hoida.

Üks Hitteri kaaslane sai tulewahetusel teatawasti surma.

Tuul roogib merd puhtaks.

„Rewalstein" lahkus kohalt.

Põhjapoolsed tuuled on Soome lahe põhjarannikult jääd hakanud Eesti wete poole tõrjuma. Lahe jääwoolt alatub juba ümberringi lähedale Jaduunde mummude rännu pidi ka tulelaew „Rewalstein" oma kohalt lahkuma, kuna jää ähwardas laewa ankruketid purustada.

Aujai jää meie wete poole liikunud, pole laewaidi sellest weel ta kiitnud.

Eesti tööliste hariduseliidu kursused Tallinnas.

Karl Marxi 50. a. surmapäewal, 14. märtsil korraldab Eesti Tööliste Hariduseliit wäljaspool kindlaksmääratud kursuste kawa Marxi mälestusõhtu, kus kõnelewad 7–8 Mikkel Martna „Karl Marx ja tema elutöö", 8–9 Erich Joonas „Karl Marx — ameerikanlaste liikumise teoreetikuma". Loengud toimuwad „Tööliste Kodu" ...Pärnu m. 31, I korral. Osawõtt tasuta wabal.

Naine suri wingu.

Pühapäewa hommikul leiti Tartus, Puu tän. nr. 21 elutsew 32-a. Emma Madisson omast korterist wingu surnult. Nagu selgub, oli M. õhtul ahju kütnud ja selle wara kinni pannud, mistõttu tuba winguga täitus ja uinuwa naise surmas.

Emma Madissoni mees wiibis sündmuse ajal Rannu wallas magistraalkraawi kaewamistöödel.

Ameerika pangad awatakse uuesti.

Washington, 12. märtsil. President Roosevelt teatas, et rahwuspangad ja riigipangad kowatsetakse uuesti awada esmaspäewal, clearingsüsteemi pangad teisipäewal ja wäiksed pangad kolmapäewal.

New York, 13. märtsil. New Yorgi liidureserwpank teatab, et 52 pangale on juba antud täna uuesti alata peaaegu normaalset tegewust. Peale selle wõiwad täna New Yorgis tegewust uuesti alata 21 panka, mis ei ole Federal Reserve süsteemi liikmed.

Norra polaarekspeditsioon hädas.

Oslo, 12. märtsil. Norra antarktika ekspeditsiooni kapten Larseni juhatusel, kes tahtis koerakelkudega Lõunawaba raiooniſt üle sõita, on tabanud raske õnnetus. Ta on kaotanud kõik oma 53 koera ja suure osa oma moonast. Selle tagajärjel tuli ekspeditsioon pooleli jätta. Ekspeditsiooni liikmed on päästetud ühe Norra walaskalalaewa poolt.

Laulupeo tegelasile 65 protf. hinnaalandust raudteel.

Eesti lauljate liit pööras wabariigi walitsuse poole palwega, et neile lauljaile ja mängijaile, kes sõidawad 10. üldlaulupeole kaugemalt kui 150 km. Tallinnast, alandada raudteel sõiduhinda 75%.

Kuna 50% hinnaalanduse juures ei tasu reisijate wastawate järele saadud summad ronginkulumisest olenewaid kulusid, siis arwesse wõttes, et laulupidu on rahwuspidu, otsustas teedeministeerium wiel kaugemale laulupeo toodustust pakkuda ja kaugusele, mis läbisõidetakse üle 150 km., lubada hinnaalandus 65%, millise otsuse elluwiimiseks on tarwilik tollekohane tariifinõukogu otsus. Küsimus tuleb lähemal ajal tariifinõukogus arutusele ja otsuse wastuwõtmisel ettepandud kujul sünniks lauluseo tegelaste (laulu- ja muusikandite) wedu laulupeole ja laulupeolt tagasi 3. klassis 50% hinnaalandusega üldtariifist kaugusel kuni 150 km. ja 65% hinnaalandusega kaugusel, mis sõidetakse ühes suunas üle 150 km, arwesse wõttes tõeliku sõidu arwu.

Samal ajal tuleb tariifinõukogu arutusele ettepanek mitteaktiiw pileteid maksmawaremilisele, mis on 25% odawamad üldtariifist, kehtiwaks enne ja pärast laulupidu. Selle otsuse wastuwõtmisel saawad ka soodustuse raudteel laulupeo külalised.

Töönormid postil jääwad endiseks.

Posti-telegraafi-telefoni walitsusele tegi teedeminister korralduse tööüksuse normide suurendamist ilma teedeministri nõusolekuta mitte teostada. Töönormid tulewad jätta endiseks.

Ühispangad ja erawõlgade ümberkorraldamine.

Pangad kardawad sellest kahju.

Erawõlgade ümberkorraldamine neljaprotsendiliste pantlehtede wäljaandmise kaudu wõib üksikutel juhtudel maaühispankades seisukorra luua, kus suur osa ühispanga poolt waljaantud laene tuleb pantlehtede wastu wahetada. Kuna ühispank pantlehtedelt saab 4 protsenti intressi, ise aga hoiusummadelt maksab rohkem, tooks see ümberlaenustamine ühispangale kahju. Põllumajandusolikude ühisuste rewisjoniliit ja põllumeeste keskpank pöördusid majandusministri poole märgukirjaga, milles palutakse astuda sammud, et maaühispankadele ,re kerweeritakse Eesti pangas wõi mujal summe wõimalikult mitte alla 3 miljoni krooni, millest ühispangad wõiks laenu saada neljaprotsendiliste pantkirjade kindlustusel, sealjuures sama protsendiga, mis nad ise nendelt wõlakirjadelt saawad. Selleqa oleks ühispankade huwid tarwilikult tähelepanu leidnud, mil puhul ümberlaenustamisele kawale wõidaks kõigiti kasta tunda.

Peapostkontori ametnikkude kogu koosolek.

Neil paewil pidas peapostkontori ametnikkude kogu oma aastakoosoleku. Kogu organisatsioon, kes omale ülesandeks seadnud liigetele teenistusest wabal ajal meelelahutuste korraldamise spordi ja muude kultuuriliste ettewõtete kaudu, wõib rahuloleiwena tagasi waadata oma tegewusele. Eriti wiimasel ajal on elewus tõusnud, sest peapostkontori juures on kogu! kasutada puhkeruumid. Wiimased leiawad elawat kasutamist lugemiskana ja ajawiite mängude näol. On asutatud ka malering. Am.-kogu juhatusse walitu A. Nilson, J. Tool, J. Feldmann, J. Pärn, J. Tofelmann ja E. Wahter.

Kursused piimaühisustele.

Ühendusest ante eilmaküdega uimil [illegible] preemia maksmisega piimaühisustele, on ühisustes tekkinud [illegible] saamisi, mis käsitlewad nõuannaw Arweandjate seda, korraldab põllumajandusliidude ühisuste rewisjoniliit maakonnalinnades üheväewaised kursused piimaühisuste tegelastele. Wõrus peeti kursus 13. märtsil, peetakse Tartus 14. märtsil ja Rakweres 15. märtsil.

Algawad Eesti-Prantsuse läbirääkimised.

Pariisis peetawate Prantsuse — Eesti majanduslabiraakimiste puhul mõned lehed on toonud teateid, mis on ebatäpsed.

Koja selgituseks Hawas'i agentuur kohalik esindaja on meile saanud järgmise seletuse:

„Eesti wabariigi walitsuse poolt taewituisele wõetud kitsendused sisseweo ja walutaliikumise alal on tunduwalt wähendanud Prantsusmaa sisseweodu Eestisse... Seisukorra parandusel, kas Prantsuse-Eesti kaubawahetus on ilmselt passiiwne Prantsusmaale, oleks Prantsuse wabariigi walitsus pidanud kaotuma 1929. aastal sõlmitud kaubanduskonwentsiooni ülesütlemist.

Kuid soowides wõimaluse piirides juhtida heatahtlikult Eesti huwidele üheskoos nimetatud lepinguga, awaldasid Prantsuse wastawad asutused nõusolekut läbirääkimisteks, mis ühtlus kaubanduskonwentsiooni tariifikollulevpe osalisele muutmisele.

Tallinn wõitis Pärnu.

Maadluses 7½:6½ p., poksis 11:15 p.

Möödunud laupäewal peeti Pärnus Tallinna-Pärnu linnawõistlus poksis ja maadluses. Wõistluseid toimusid Rannawalfos erakorraliselt rohkearwulise pealtwaatajaskonna ees. Maadlusewõistlused tõid üllatuse, kuna Tallinna esindusmeeskond pääses wõidule „uleuentela", tulemusega 7½:6½ punkti, seega ainult 1-punktilise wahega. Poksis aga Tallinn wõitis suure ülekaaluga 11:5.

Nurmemadusel toome wõistluste kirjeldus homses lehes.

„Inimesed hotellis"

on suurfilmi nimetus, mis praegu jookseb „Gloria-Palace'is". Draama on lawastanud Vicki Baumi tuntud samanimelise romaani järele. Film käsitab elu ja liikumist „Grand hotellis", mis sünnib ikka ühesuguselina „inimesed tulewad ja lähewad" ja siiski on ta nii mitmekesine, huwitaw, nii täis saladusi ja läbielamusi.

Näitlejate wõrratu koosseis, 7 stari ühes filmis: Greta Garbo, John Barrymore, Joan Crawford, Wallace Beery, Lionel Barrymore, Lewis Stone ja Jean Hersholt teewad selle filmi eriti wäärtuslikuks.

Töölisteater.

Teisipäewal „Waese mehe ututall" 40. korda.

Seltsi, Hariduseliidu näitenditewäljaulsel kõrgeima auhinnaga kroonitud Aug. Mälgu 4-waatuseliseit komöödiast on saanud hooaja läbilöönum lawastus. Tükk läheb juba 40. korda, aga ikka pole weel publikum wähenud. Need, kes seda lõbusaläbist näidendit weel näinud ei ole, kaisutagu nüüd juhust, sest nüüd lawastuste repertuaari tõttu peab „Waese mehe ututall" juba lähemal ajal mängukawast wälja jääma.

Kesknädalal „Normaalse mõistuse kalmistul".

Selle rujukülaise repertuaari suhtes laupäewane etendus läks jälle suure menuga. Saal oli wiimase wõimaluseni täis külitud ja etekannet saatsid alalisest lõpuni lõbusad naeruwalingud ja otse tormilised owatsioonid.

Draamastuudio teater.

Saksa teaatri ruumes.

Gerd Neggo tantsustuudio etendus.

Kolmapäewal kell 8 õhtul on publikul wõimalus näha pr. Gerd Neggo õpilaste esinemist, mille kawas soolo- ja rühmatantsud ja 2-waatuseline pantomiim „Coppelia". Pr. Gerd Neggo tantsustuudio etendused on alati saanud suure kiiduawalduse osaliseks. Pr. Gerd Neggo tantsuetendused on alati jätnud hea kultuurilise maigu, mis ei ole kunagi wäärata-nud.

Huwi selle etenduse wastu näitab, et enamus pileteid on juba müüdud. Piletite eelmüük on awatud kella 11—1 ja 5—8.

„Estoonia" teaater.

Therese Rei „Trawiatas".

Kesknädalane „Trawiata" etendus omandab pr. Therese Rei lauaegejenuse mõnul jälle harulordilise wõlu, mispärast on ette näha ebatawaliselt elawat osawõttu. Paaretahtede kinnitamine eelmüüdil on sel puhul soowitaw kõigi huwiliste; kes soowiwad õigeks ajaks jõuda etendusele.

Rutoffi „Wäimehed".

Kristjan Rutoff on kirjanik, kes kaitlemata kõige paremini tunneb meie maainimest ja maaelu. Uueks tõenduseks selleks on ta külakomöödia „Wäimehed", mille esietendus „Estoonias" on teedel, 17. märtsil. Siin näeme praeguseaja külatüüpe, mis oma ehtsuselt on otse wõrreldawad Kitzbergi „Püüre talu" omadega — elawad ja „elulähedased" selle sõna parimas mõttes. Esietendusel harilikud hinnad.

Tänuawaldus.

Kõigile, kõigile, kes mind mu tuluõhtu puhul „Walgehobu wõõrastemajas" austasid ja õnnestasid oma lahke osawõtuga, eriti aga dra Dr. J. Mosinant pr. abikaasaga, kes mind meeles pidasid kauni kingiga, minu südamlikum tänu.

Agathon Lüdig.

Toimetusele saadetud kirjandus.

J. Lang ja D. Rootsman: Isaac Newton. Suure teadusemehe elu ja töö. Seeria „Suurmeste elulood". 122 lhk., hind 1 kr. 50 s.

Newton on surnud juba üle 200 a. tagasi, kuid ta püsib siiski maailma teadusemehe auwaistes. Tema uurimused ja tema teaduslikud õpetused olid põhjapanewad. Ta awastas grawitatsiooni seaduse, millise seaduse all elawe kõik: elutu ja elaw loodus, inimene, maakera, päikesesüsteem ja kogu maailmaehitus ja tema osatuses. Ning kõige juures on nikiew Edisoni lausutud tõdegeenius on 99% higi ja ainult 1% annet. Seepärast saame Newtoni eluloost palju teadmisi, õpime tundma eeskujuks küündiwat isikut ja raamat äratab kokkuwõttes palju mõtteid.

Wastutaw toimetaja J. Eigo.
Wäljaandja Kirjast. „Rahwa Sõna". Kirjast. o.-ü. „Täht" trükk. Tallinn.

100% võrra laieneb selle silmaring, kes tellib ja loeb „Rahva Sõna"

Estonia teater

Teisipäeval, 14. märtsil kell ½8 õhtul alandatud hindadega
„Lõbus talupoeg"
Leo Falli operett 3 v.
Pääsetähed Kr. 1.75—20 s.

Kesknädalal, 15. märtsil kell ½8 õhtul
pr. Therese Rei võõrusetenduseks
9. korda harilikkude hindadega
„Traviata"
G. Verdi ooper 4 vaatuses.
Violetta osas **pr. Therese Rei.**
Pääsetähed: Kr. 2.50—30 s.

TÖÖLISTEAATER

Teisipäeval, 14. märtsil 40. korda
„Vaese mehe ututall"
A. Mälgu komöödia 4 vaat.

Kesknädalal, 15. märtsil
Normaalse mõistuse kalmistul
Ell Undla teatriföljeton 3 järgus. Lavastaja: A. Särev dekoratoor: H. Tamm.
Algus kell 8 õhtul.
Pääsmed 20—90 sendini. Kassa avatud 3 tundi enne etenduse algust.

TEATER
Saksa teatri ruumes.
Kesknädalal, 15. märtsil kell 8 õhtul
Gerd Neggo tantsustuudio etendus
Kavas: Soolo- ja rühmatantsud ja 2 vaat. pantomiim
„Coppélia"
Piletid Kr. 2.50—50 sendini eelmüügil Saksa teatri kassas kella 11—1 ja 5—8.

Draamastuudio teatri ringreis
Repertuaaris: L. Fodori
„Suudlus peegli ees"
näidend 7 pildis.
„Täitesulepea"
komöödia 5 pildis.
T., 14. märtsil Rakes
K., 15. märtsil Põltsamaal
N., 16. märtsil Jõgeval
Etenduste algus kell 8 õht.

Jõgeveste, Parvel
võtab „Rahva Sõna" tellimisi vastu
Aug. Anier

Veeteede Valitsus korraldab
29.—31. märtsini s. a.
eksamid
kaubalaeva mehaaniku assistendi ja esimese järgu laevamotoristi kutse õiguse saamiseks.
Katsete algus kõigil päevadel kell 10.
Sooviavaldused varustatult 1 kr. tempelmargiga tulevad sisse anda kuni 29. märtsini s. a. kell 9, Veeteede Valitsusesse, V. Sadama tän. 21.
Eksamist osavõtjad peavad tasuma enne eksamite algust osavõtmise maksu Kr. 5.— Veeteede Valitsuse kassasse.
Veeteede Valitsus

Kuulutage „Rahva Sõna's"

Kirjastuse- ja trükitööstuseühing „Rahva Sõna"
peakoosolek
peetakse **14. märtsil s. a. kl. 7 õhtul** V. Pärnu mnt. 31, „Tööliskodu ruumes"
Päevakord:
1. Koosoleku rakendus.
2. Tegevuse ülevaade.
3. Koosolekul algatatud küsimused.

Kui määratud ajaks ei tule kokku tarvilik arv liikmeid, siis peetakse koosolek põhikirja § 24 korras ära sealsamas tund aega hiljem.
Juhatus.

„RAHVA SÕNA" tellimuste vastuvõtjad Tartumaal:
Ajakirjanduse kontor „Pressa", Rüütli 11.
Tartu Akadeemiline kooperatiiv, Ülikooli 15.
V. Ambos — Avinurme, Laekannu.
A. Arbeiter — Härjanurme.
A. Busch — Laeva.
E. Evertson — Elva, Aru.
O. Hirsch — Rõngu.
H. Hommik — Võrtsjärve, Verevi.
J. Illus — Kambja.
A. Juur — Vana-Kuuste
J. Kiljak — Rasina, Järveselg.
E. Kokk — Kasepää.
M. Koppel — Mustvee.
J. Krips — Krüüdneri-Veski.
J. Loorentjev — Vana-Kastre.
K. Lukk — Tartu, Haigekassa.
L. Meimers — Tartu, Tööbörs.
M. Milistver — Tartu, Vene tn. 17.
B. Mäelo — Tartu, Veski tn. 27—1.
A. Mägi — Otepää, Päidla.
A. Mäll — Kallaste.
A. Oja — Avinurme, Väntriku.
A. Pau — Tartu, Veski tn. 57—4.
J. Peterson — Krüüdneri.
A. Pärn — Pedja, Kärde
G. Raudheiding — Otepää alevival.
E. Ruben — Vana-Kuuste.
K. Reiel — Nõo.
A. Rüütli — Haaslava.
J. Saar — Voldi-Tabivere, Sootaga.

Draamastuudio teatri ringreis
Repertuaaris: Aleksander Afinogenovi
Hundi rada
draama 4 vaatuses.
T. 14. märtsil Kaarlis
K. 15. „ Tarvastus
R. 17. „ Hallistes
Etenduste algus k. 8 õht.

Maailmasõda seisab piltidis teie ees, kui lööte lahti raamatu
Ei iial sõda!
Kuni 60 pilti. Hind 60 s.
„Kui õudsed ongi need pildid: tõelisus on veel palju õudsem, sest teie ei kuule piinatute hoigeid, teie ei tunne sõjaohvrite kodust häda, nende perekondade viletsust ja kurba hukkumist, kelle toitjad vaatavad teile vastu siin õudses pildis."
Tellige „Rahva Sõna" talitusest
Hinna ettesaatmisel saadetakse raamat koju kätte.

„RAHVA SÕNA" tellimuste vastuvõtjad Võrumaal:
K. Ü. „Täht" — Võru, Jüri tn. 16.
E. Vagel — Sänna.
A. Vainola — Võru Maavalitsus.
A. Vainola — Antsla.